

Sai kao trojstvo energije - sunca, munje i vatre

U ranoj indijskoj mitologiji, te nešto kasnije i u kineskoj, uočljivo je na raznim reljefima postojanje bodeža koji je oblikom sličan bodežu sai, a koji su kao oružje koristili razni hinduistički bogovi, kao i kasnije neki budistički redovnici

Sai je metalno oružje, a spada u vrstu bodeža koje se upotrebljava najčešće u paru za svaku ruku po jedan. Sličan je kratkom maču tj. bodežu trozupcu, ali je tradicionalno tup na vrhu

David "Sensei" Stainko, prof. kineziologije

Sai je metalno oružje, a spada u vrstu bodeža koje se upotrebljava najčešće u paru za svaku ruku po jedan. Sličan je kratkom maču tj. bodežu trozupcu, ali je tradicionalno tup na vrhu. Njegova optimalna dužina uglavnom ovisi o dužini podlaktice korisnika, a najčešće je od 37 do 50 cm. Također i njegova težina varira od kilograma i pol do najviše dva kilograma. Dva kraća zubaca (brani-

ka) sa svake strane na dršci bodeža okrenuta su prema gore te služe za blokiranje, hvatanje i lomljenje napadačevog oružja poput štapa, noža, bodeža, helebarde ili samurajskog mača - katane.

Sai bodeža ima nekoliko različitih modela; uz četiri osnovna, ima i nekoliko modifikacija, a sam izbor kao i njihovo korištenje ovisi o zahvatu koji se želi izvesti određenom borilačkom tehnikom tj. ovisi od cilja koji se želi ostvariti tom tehnikom, poput blokiranja napada, obrane od naružanog napadača, udaranja protivnika,

gađanja protivnika bodežom, privođenja protivnika ili pak lomljenja protivnikova oružja. Smatra se da je bodež sai nastao kao skraćena verzija trozupca.

Trozubac je bilo vrlo poznato i popularno oružje u mnogim narodima svijeta. Povijest trozupca kao oružja je iznimno duga i vrlo zanimljiva. U raznim svjetskim mitologijama, neki od najpoznatijih božanstva tj. bogova koji su se služili trozupcem su svakako starogrčki bog mora i munja Posejdon kao i starorimski bog Neptun. U rukama Posejdona trozubac je imao i svoju određenu simboliku jer je prikazivao podjelu vladavine između braće bogova na tri dijela, a kojima su oni vladali. Zeus je tako vladao zemljom i nebom, Had podzemljem, a Posejdon morem.

Također i u indijskoj mitologiji je poznato da su se neki bogovi koristili trozupcem koji se na sanskritu naziva trishula ili trisula. Prema nekim teorijama, trishula (trozubac) predstavlja tri filozofska djela indijskih veda naziva sattvika, rajasika i tamasika. Interesantno je da je i u indijskoj - hinduističkoj mitologiji bog Indra koji koristi trozubac također bio bog munja. U kasnijem periodu budizma tu je ulogu preuzeo bog Shiva.

Trozubac se kao oružje često spominje u raznim dijelovima svijeta, tako su na primjer u starom Rimu bili poznati borci gladijatori zvani retario, koji su bili naružani trozupcem i mrežom. U Koreji se također u 17. i 18. stoljeću spominju borbe s trozupcem, a i statue čuvara grobnica u Kini, koje datiraju iz vremena početka dolaska budizma na ta područja, naružane su trozupcem. To se može uočiti i na pojedinim reljefima na kojima su prikazani čuvari u grobnicama koje datiraju iz tog perioda. Trozubac je kao oružje imao određeno filozofsko značenje čak i u taoističkoj filozofiji u Kini. Od osnovnih tradicionalnih oružja u borilačkim vještinama koja su se koristila u Kini, a kojih ima 18, spominje se i trozubac. Također, poznata je i stara tehnika borbe trozupcem u Japanu, a ista se spominje i u ninjutsu vještini pod nazivom - sasu mata jutsu (ribarske osti s tri ili četiri zubaca).

U ranoj indijskoj mitologiji, te nešto kasnije i u kineskoj, uočljivo je na raznim reljefima postojanje bodeža koji je oblikom sličan bodežu sai, a koji su kao oružje koristili razni hinduistički bogovi, kao i kasnije neki budistički redovnici. Neki

povjesničari smatraju da današnji sai u stvari potječe od kratkog mača koji veliki hinduski bog Indra drži u svojoj ruci, a što je dobro vidljivo na primjeru reljefa na Javi. Također da neki od ranih indijskih bogova koriste trozubac u obliku bodeža sai vidljivo je i na slikama koje predstavljaju ta božanstva. Kao primjer možemo navesti sliku božanstva Indra, pronađenu u Tiruchirappailiju iz 1820. godine ili slike na kojima su prikazana božanstva Kama - bog ljubavi i Yama - gospodar pakla, koje također datiraju iz 1820. Poznata je i slika boga Shive s bodežom trishula, koja datira oko 1590. godine i pronađena je u mjestu Harivamse. Slike se danas nalaze u Victoria and Albert Museum u Londonu.

Tri koraka boga Indre

Pretpostavlja se da je bodež takvog oblika predstavljao trojstvo koje je bog Indra spojio, načinivši tri koraka: korak na zemlji, u zraku i na nebu, spojivši tako zemlju, zrak i nebesa. Prema drugom tumačenju legende o božanstvu Indra, bodež takvog oblika predstavlja trojstvo energije: sunca, munje i vatre (bog Indra bio je bog munje).

Model sai bodeža drugačijeg oblika koji ima zupce - branike okrenute u suprotnim smjerovima tako da je jedan branik okrenut prema gore dok je drugi okrenut prema dolje, naziva se - manji sai (nunti sai). Model takvog bodeža umjesto klasične drške ima dršku koja je identična bodežu, tako da se takav bodež može okretati te jednako koristiti s obje svoje strane. Takav model sai bodeža ponekad se pričvršćuje i na koplje, kao njegov vrh tj. špica, jer je pogodan za obranu od raznog oružja. Takav oblik koplja je poznat pod japanskim nazivom nunti-bo, a sama vještina pod nazivom nunti-jutsu. Postoje legende koje govore da je nunti-bo nastao među ribarima te služio kao alat za hvatanje ribe (kao i sasu-mata).

Prema nekim legendama bodež takvog oblika, također, predstavlja određeno trojstvo, ali u ovom slučaju trojstvo po budističkom vjerovanju i poimanju svijeta. Budistički svijet zove se Cakravala, a ima tri razine - iznad, oko i ispod planine Meru. Takav oblik bodeža sai na neki način predstavlja budističko poimanje trojstva planine Meru prema kojemu krak prema dolje predstavlja pakao tj. podzemni život, sredina i krak prema gore predstavlja

Smatra se da je bodež sai nastao kao skraćena verzija trozupca. Trozubac je bilo vrlo poznato i popularno oružje u mnogim narodima svijeta

reinkarnaciju i ponovno rođenje, a sam vrh bodeža predstavlja svojevrsnu nirvanu tj. stapanje duše sa svemirom.

Okrugli, šesterokutan ili osmerokutan

Poznata je i legenda prema kojoj je sai bodež dobio svoj oblik prema ljudskom liku, te kako je vidljivo da ima glavu, ruke, tijelo, te noge. Također prema jednoj od legendi, upravo je bog (Indra, Shiva) darovao sai čovjeku, a služio je za samoobranu. Upravo su iz tog razloga i razni budistički svećenici, kada su morali zaštititi sebe ili svoj hram, koristili trozubac tj. sai bodež.

Zbog potrebe za korištenjem bodeža takve vrste, nastala je vještina korištenja bodeža za samoobranu. Tijekom vremena takvi su bodeži postali poznati u Indiji, ali i u pojedinim krajevima Indonezije, Tajlandu, Maleziji, Vijetnamu i to pod različitim nazivima, kao na primjer tekpi ili tja bang, te Indokini i Kini pod nazivom titi djo (ponegdje se koristi i naziv chai).

Manje je poznata činjenica da se sličan bodež izrađivao i u Italiji negdje oko 1350 godine. Bodež se je koristio u kombinaciji sa mačem. Neki povjesničari takav talijanski oblik bodeža povezuju s povratkom Marka Pola. Svakako da je najpoznatija vještina korištenja tog bodeža pod japanskim nazivom sai (ponegdje i chai).

Bodež sai sastoji se od nekoliko dijelova: drška bodeža naziva se tsuka, a njen sam kraj tsukagashira; zubci odnosno

branici nazivaju se yoku, centralna točka gdje se spajaju krakovi bodeža naziva se moto, sam krak bodeža se naziva monot-suki, a vrh bodeža saki. Bodež sai može biti okrugli, šesterokutan ili osmerokutan.

Osnovna razlika između kineskih i indonezijskih modela bodeža (tekpi, tja bang, titi djo, chai) u odnosu na japanske (sai, chai) očituje se ne samo u njihovoj manjoj veličini i težini već su oni gotovo uvijek okruglog oblika, dok su japanski bodeži šesterokutni ili osmerokutni. Interesantno je da identična razlika postoji i kod drugog poznatog oružja nunchaku palica. Postoji i osnovna razlika između bodeža tekpi u odnosu na tradicionalni sai, titi djo ili tja bang, a očituje se u tome što je taj bodež oštar, a ne tup. Iz tog razloga možemo reći da je tzv. kraća vrsta sai bodeža pod nazivom manji sai (nunti sai) više nalik na tekpi bodež, nego na tradicionalni sai.

Prema nekim povijesnim legendama, kineski svećenici dolaskom na Okinawu oko 1370. godine zajedno sa svojim boričkim vještinama donose i vještinu samoobrane s metalnim oruđem koje oni nazivaju titi djo. Riječ je o manje poznato, oružju samoobrane pojedinih kung fu boraca iz južnih dijelova Kine. Riječ je o bodežu posebne vrste i namjene, koji je istovjetan bodežu sai, osim što je kraći. Izrađen je od metala i dugačak od 26 do 40 cm, a težak od 1 do 1,5 kg i može biti izrađen u nekoliko oblika, ali uvijek zadržava svoje osnovne karakteristike. Bodež može biti načinjen s tupim vrhom i stranicama ili u rjeđem slučaju s oštrim ivicama i vrhom. Sličan bodež koristili su i u Indoneziji pod nazivom tja bang (ponegdje i pod nazivom cha bang).

Zabrana nošenja oružja na Okinawi datira još od 1429. godine, a njena puna primjena došla je do izražaja od 1609. godine, kada je stanovništvu bilo strogo zabranjeno nošenje i korištenje bilo kakvog oružja. Tako su mještani svoje razne alatke upotrebljavali i kao sredstvo samoobrane od raznih napadača. Također, i bodež sai se često koristio kao uspješno sredstvo samoobrane od napada štapićem, bodežom, kopljem, helebardom ali i samurajskim mačem katanom. Bodež je bio svrsishodan jer se mogao vješto sakriti, kako u rukavu kimona, tako i u pojasu (pogotovo njegova kraća verzija - titi djo).

U japanskoj su policiji već od 1669. godine započeli upotrebljavati jednu varijantu bodeža sličnu sai bodežu, naziva jutte,

koji su koristili za samoobranu od napada štapom, bodežom ili katanom. Korištenje i upotrebu tog bodeža odobrio je princ Okinawe Moto Chohei. Jutte je bodež načinjen od željeza s malim branikom na jednoj strani koji služi da se njime blokira ali i lomi sablja. Sama vještina naziva se jutte jutsu.

Uglavnom se smatra da se sai bodeži koriste isključivo u paru, po jedan za svaku ruku, kao i da se oni nose zakačeni za pojas na bedrima, po jedan sa svake strane. Manje je poznata povijesna činjenica da se tradicionalno nosilo i koristilo po tri sai bodeža. Dva su bodeža bila zakačena na bedrima sa svake strane, dok se treći koji je bio uglavnom manji tj. nešto kraći, nosio na leđima, zakačen za pojas. Treći bodež koristio se uglavnom samo ukoliko bi se jedan od bodeža polomio tj. oštetio u akciji. Ponekad, a što je bio rjeđi slučaj, njega se bacalo na protivnika jer je bio kraći, lakši i imao je šiljak (model - manji sai, nunti sai).

Sai u svim stilovima karatea

Zna se da su razni majstori borilačkih vještina s Okinawe bili poznati po vještini baratanja sa sai bodežima, a vješto su ih mogli i baciti na protivnika. Sai kao borilačka vještina u početku se vježbao u Japanu u sklopu ju jutsu vještine da bi se nešto kasnije vježbao u sklopu karatea, a poslije i ko-budo borilačkih vještina. Sai je postao puno poznatiji i popularniji kao oružje samoobrane nakon demonstracije vještine 1970. godine u Budokanu u Tokiju kada majstor karatea Ryusho Sakagami (1915. -1993.) i njegov sin Sadaaki prezentiraju vještinu baratanja sai bodežima. Jedni od prvih začetnika koji su prikazivali i propagirali tehniku rada sa sai bodežima bili su i majstori Minowa

Popularnosti sai bodeža pridonijeli su i akcijski filmovi u kojima se neki od super junaka, poput Elektre, služe sai bodežima

Sai kao borilačka vještina u početku se vježbao u Japanu u sklopu ju jutsu vještine da bi se nešto kasnije vježbao u sklopu karatea, a poslije i ko-budo borilačkih vještina

Katsuhiko (1927. – 2003.) i Kei Tsumura. Jednu od prvih knjiga o tehnici rada sa sai bodežima izdao je u Tokiju 1969. godine majstor Ryusho Sakagami, da bi nekoliko godina kasnije, 1978. u Americi majstor shito ryu stila karatea Fumio Demura izdao knjigu o tehnici rada sa sai bodežima, a koja je postala vrlo popularna. Poznate knjige o sai bodežima izdali su i majstori Motokatsu Inoue (1918. – 1993.), Patrick Mc Charty, Nick Adler, George W. Alexander i Andrea Guarelli.

Uz već prije spomenute poznate stručnjake za tradicionalna oružja s Okinawe, majstore Fumio Demuru i Sadaaki Sakagami, u novije vrijeme jedan od poznatijih stručnjaka za sai bodeže je i majstor yamanni-chinen-ryu stila Toshihiro Oshiro. Svakako treba spomenuti i poznate majstore Yoshimura Miroshi i Shugoro Nakazato.

Tehnika rada s bodežom sai danas se koristi u gotovo svim stilovima karatea, kao i nekim korejskim stilovima borilačkih vještina, poput tae kwon do stila, dok je kineska vještina titi djo manje zastupljena i to najviše u Hong Kongu i okolici. Borilačka vještina tja bang (ponegdje se koristi i naziv cha bang) je također manje poznata u svijetu a prakticira

se u nekim dijelovima Indonezije. Vještina rukovanja sa sai bodežom se ispravno naziva sai-jutsu, a najčešće se primjenjuje kao jedna od borilačkih vještina tradicionalnim oružjem s Okinawe pod zajedničkim nazivom ryukyu koku jutsu ili popularnije i skraćeno ko budo.

Stariji majstori karatea u svom vježbanju često koriste teže sai bodeže, a koji im ujedno služe i kao svojevrsni uteg, sa svrhom jačanja mišića šake i ruku. Tako se sa sai bodežima često izvode razni udarci rukama, ali s njima se ponekad i trči, ili izvode neke druge vježbe korisne za razvoj eksplozivnosti ili snage.

U današnjim borilačkim vještinama najčešće se koriste tzv. teške ili krute vrste sai bodeža koje se uglavnom upotrebljavaju kod raznih demonstracija - prikaza borilačkih vještina u ko budo vještini (vještina baratanja oružjem), a nešto manje kod izvođenja pojedinih kata. Za početnike, kao i za djecu, izrađuju se sai bodeži od tvrde plastike. Kod izvođenja kata uglavnom se koriste lakši materijali u izradi sai bodeža, kao na primjer aluminij, dok majstori vještine koriste uglavnom teže, željezne te pocinčane bodeže.

U novije vrijeme popularnosti sai bodeža, pogotovo među mladima, pridonijeli su i akcijski filmovi u kojima se neki od super junaka, poput Elektre ili kornjače Rafaelo u filmu Ninja kornjače, služe sai bodežima. ■